

עאיריץ לזשע"ה

לעילוי נשמת א"מ הרב מאיר שמואל ב"ר אהרן הכהן כץ זצ"ל

נקודות אור

"אדם שלם מבחינה רוחנית ומוסרית, לא יבדיל בין שלום רעהו לבין שלום עצמו. כי הסיבה המביאה אותו לדרוש את שלום עצמו, היא גם המביאה לדרוש את שלום רעהו. כי גם אהבתו את עצמו איננה אלא הכרת חובה, הוא רואה בעצמו רק את יציר כפיו של השם, והשם הפקיד את צלמו בידיו ועליו להביא אותו לאותה שלמות גופנית, רוחנית ומוסרית שהשם הועיד לו כרצונו. למען אותה שלמות השם הביאו לחיי חלדו ונתן לו הוראות בתורתו. ומתוך אותה הכרת חובה הוא אוהב את שלום רעהו, הוא אוהב בו את יציר כפיו של השם, שנברא כמוהו בצלם אלוקים, ובאהבתו לבריות הוא מבטא את אהבתו למקום"

רש"י הירש

חכמתכם ובינתכם

יהודי נכנס למרן הרב שטיינמן זצ"ל ושאלתו בפיו: הוא גר במודיעין עילית, ואשתו רוצה לקנות מזגן. דא עקא, הוא חי תמיד בחשבון מדויק ואין לו רזבנות בשביל מזגן, ואף שאם יקנה בתשלומים וכדו' הוא יצליח לעמוד בהוצאה הזאת, אבל מ"מ יצטרך לפרוץ את המסגרת הרגילה שלו.

מרן הגרא"ל היסה אותו מיד: מה אתה עושה במשך כל היום? 'אברך כולל' ענה היהודי. ובכולל יש לכם מזגן? שאל הגרא"ל, כן.

'אז תחזור הביתה ותתקין מזגן גם לאשתך' פסק הגרא"ל בנחרצות.

צרך עיין

מהיכן בפרשה הוכיח המגיד הנודע הגה"צ ר' שבתאי יודלביץ זצ"ל לזואולוג הבכיר שתורה מן השמיים? וכיצד קשורה הוכחה זו דווקא לתחום התמחותו של הפרופסור הלז?

הגות שאבעס'

וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם

רש"י כותב, שהברכה המוזכרת כאן בפסוק היא ברכת כהנים.

ולכאורה צריך להבין, הרי באותו זמן הכהנים טרם נצטוו ע"י הקב"ה לברך בנוסח הקבוע של ברכת כהנים, אלא רק מאוחר יותר, בפרשת נשא ואם כן, כיצד מברך כאן אהרן את בני ישראל בנוסח זה? אלא, מבאר הגרצ"פ פראנק זצ"ל, שסדר הדברים הוא כך: תחילה, בירך אהרן בנוסח הנ"ל **מדעתו שלו**, ולאחר מכן, ציווה הקב"ה על הכהנים שנוסח זה ישמש לדורות וכך יברכו הכהנים את העם.

וממילא מובן היטב הנוסח שאומר הש"ץ (בנוסח ספרד) קודם ברכת כהנים, "ברכנו בברכה המשולשת בתורה... האמורה מפי אהרן ובניו", ברכת הכהנים היא אמנם ציווי האמור בתורה, אך היא כבר 'אמורה מפי אהרן ובניו', שחידשו את נוסח הברכה מדעתם עוד לפני שציווה על כך הקב"ה, והציווי רק קבע נוסח זה לדורות. עכ"ד.

ולפי"ז, ניתן להסביר גם מדוע אומרים הכהנים 'וצונו לברך את עמו ישראל באהבה', שהרי כשביקר אהרן הכהן את עם ישראל מדעתו, ברור שעשה זאת 'באהבה', שלמות שלא נצטווה היה לו רצון לברך את עם ישראל, ורצון לברך מישהו מגיע מאהבה, וכיוון שהברכה באהבה, הייתה דבר בסיסי בברכת הכהנים של אהרן, נצטוו גם הכהנים לברך באותו אופן של 'באהבה'.

לאהוב את מי שמוצא חן בעיניו, את מי ש'באותו ראש' איתי זה קל, אבל אהבה אמיתית היא לאהוב את רעך גם כשהוא בלתי נמוך, גם כשממש אין לך אינטרס להתחבר ולהתקרב אליו, אבל הבעיה, שזה קשה ולפעמים מרגיש כמעט בלתי אפשרי, כמו להביא לאדם שלא אוהב תפוח, ולדרוש ממנו לא רק לאכול את התפוח, אלא גם לאהוב תפוח....

ואכן, לברך את כל אחד מעם ישראל באהבה, זה דבר לא קל, ולכן אומרים הכהנים לאחר הברכה 'עשינו מה שגזרת עלינו', ולא אומרים 'עשינו מה שציווית עלינו', שכן לברך את ישראל בלא שום טעם, זו גזירה מלפני ד' שציווה על הכהנים לברך כל יום את עם ישראל באהבה, אבל באמת המצווה לאהוב כל אחד מעם ישראל לא מוטלת רק על הכהנים, אלא כל אחד ואחד מישראל.

אבל איך עושים את זה בפועל??

אמא שאוהבת את התינוק שלה, מרגישה לפעמים שהוא היצור הכי מעצבן בעולם (אחרי לילה שלם של צרחות למשל...), אבל האם היא מפסיקה לאהוב אותו בגלל זה? מה פתאום!!! הרי זהו התינוק הכי חמוד, מושלם ויפה בעולם כולו, אז מה אם הוא משגע אותה לפעמים?! – זוהי התמקדות במעלות. אך אותה אישה יכולה להרגיש עוצמה אדירה של כעס כלפי מישהו שנשאר ער עד מאוחר והפריע לה לישון – כל המעלות שאהבה בו נעלמות אל מול הכעס האחד והיחיד – זו התמקדות בשלילי.

התמקדות בחסרונות היא הטעות העיקרית של אנשים ביחסיהם עם אחרים. אם אינך מחבב מישהו, סימן שאתה מתמקד בחסר. נסה להביט על כמה אנשים שאתה לא מחבב – ובדוק, כמה מעלות יש בהם באמת, אתה לא יכול לשנוא מעלות, ואתה לא יכול לאהוב חסרונות. אתה יכול רק לבחור עם אילו מהן לזהות את האדם!

קל לנו להביט על החסרונות של האחר, וקשה לנו לאהוב את השונה מאיתנו, בגלל שאדם שלא עבד על עצמו, נמצא בעמדת 'לקחנות' בעמדה בה הוא דואג וחושב רק על עצמו ועל מה שהוא יכול להפיק מאחרים, ולכן אם יש מישהו שמספק לי אושר ושמחה, עונג ושלווה, אהבה וידידות, **שווה לי** להיות חבר שלו ולהשקיע בו, אבל אם הוא לא מספק לי את הצרכים הללו, ויתכן אפילו שאני צריך להשקיע בו למרות שאין לי חשק, זה כבר לא....

אז כפי שכולנו יודעים 'המעשים מעוררים את הלבבות', החיצוניות מעוררות את הפנימיות, גם אם קשה לך לאהוב את האחרים, אתה עדיין יכול לעשות פעולות על מנת לעורר את האהבה – מתוך ההבנה שללא ספק המעשים ישפיעו על הפנימיות שלך, עם תפרגן ותאיר פנים לזולת, אם יש בחור / אברך בסביבתך שהוא מחוץ למעגל החברתי תכניס אותו לחברה, אם יש למישהו התמודדות וכאב תראה השתתפות בכאב שלו, אם יש אדם עני או מסכן בקהילה תראה אותו ותעזור לו, וכך תרגיל את עצמך לאהוב את הזולת, וכפי שגילה לנו הרב דסלר זצ"ל את היסוד הידוע, שהדרך היחידה של האדם לאהוב את הזולת, היא ע"י נתינה, כי רק נתינה מולידה אהבה.

אבל כל זה בתנאי שמדובר בנתינה אמיתית, ולא בנתינה לשם לקחנות, כי אם מטרת הנתינה היא בשביל שבסוף אני יקבל עונג או כבוד או כל דבר אחר, זו לא נתינה אלא לקחנות, ולקחנות לא מולידה אהבה. לדוגמא, אם אני נכנס לקניה ב'יש', מעמים את העגלה בכל טוב וניגש לקופה, בסיום החשבון אני מעביר את האשראי ומעביר מחשבוני 1127 ₪ לבעלי הרשת – האם אני אמור להרגיש כעת אהבה לבעלים של 'יש', שהרי נתתי להם כעת 1127 ₪? כמובן שכולנו מגחכים לשמע השאלה, שהרי לא נתתי בשביל לתת להם, אלא רק בשביל לקחת מהם. רציתי לקחת הביתה מלאי מזון, והייתי חייב להיפרד מסכום מסוים בשביל לאפשר את הלקיחה הזו, וממילא לא נתינה יש כאן, אלא לקחנות טהורה, שאיננה מביאה לשום אהבה.

ולאור דברים אלו ניתן אולי לומר, שאין הכוונה שהכהנים נצטוו לאהוב את עם ישראל וממילא לברך אותם באהבה, אלא עצם זה שהכהן מסיט רגע את המבט מעצמו ומישר את מבטו אל העם לברך אותם בלי לקוות לשום טובת הנאה מכם, והוא ממוקד רק בהשפיע עליהם מברכת הכהנים, זה עצמו יוצר אהבה!!

מרן החזון איש זצ"ל היה אומר, שאדם המוכן לוותר לזולת, מוכן ומסוגל גם 'לוותר' לקדוש ברוך הוא – כעין דבריו ניתן לומר, שרק אדם שרואה גם את הזולת ומסוגל לתת אמון שחברו הוא אדם טוב וראוי, גם כאשר הנהגותיו וסגנונו שלא נראים לו, רק הוא מסוגל להבין שיש חשבונות שמיים, ולתת אמון בקב"ה שהכל לטובה, גם כשהוא לא מבין מדוע מה שקורה הוא לטובותו.

הגר"א דיסקין שליט"א פירש (ע"ד דרש) את הפסוק 'אוהב ימים לראות טוב', שמי שרוצה לאהוב את ימיו, ורוצה שיהיה לו סיפוק ותחושת שמחה בחייו, זה רק על ידי שמתרגל 'לראות טוב'. יכונן ד' לתת אמון בעצמנו, בזולתנו, ובאבינו הטוב שבשמיים, ולראות רק טוב כל ימינו!!

מעשה שהיה

בבני ברק חי עד לפני כעשור אדם גדול בשם הגאון רבי ישראל בן שלום זצ"ל מראשי ישיבת פונביז' לצעירים.

הרב בן שלום נולד וגדל ברמת השרון, בתחילה למד אצל רב העיר הג"ר צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל, יחד עם בניו של הרב, מרן הגרי"ג ומרן הגרי"י זי"ע, ולאחר מכן שלחוהו הוריו ללמוד בישיבת 'מקור חיים' שנפתחה באותו זמן בשכונת מקור חיים בדרום ירושלים.

מכיוון שבישיבה לא הייתה פנימייה, נשלחו התלמידים ללון אצל משפחות חרדיות בירושלים שפתחו את ביתם לתלמידי הישיבה, והבחור ישראל בן שלום היה לן מדי לילה בביתו של יהודי גלמוד בשכונת בית ישראל, שהייתה קרובה לקו הגבול הירדני. היהודי הגלמוד שפתח את ביתו לתלמיד הישיבה עשה עסקה משתלמת לשני הצדדים: התלמיד קיבל מיטה לישון, והיהודי זכה גם לקיים מצוות הכנסת אורחים ואחזקת תורה, וגם לא נשאר בודד בלילות. מידי לילה היה הבחור שב מהישיבה בשכונת מקור חיים אל הבית הצנוע שבשכונת בית ישראל.

לילה אחד כאשר הגיע כהרגלו לביתו של הגלמוד, ציפתה לו הפתעה – במיטתו ישן אדם זר... בעל הבית התנצל בפניו: "היום בא לבקר אותי חבר שלא ראיתיו זמן רב, והצעתי לו להישאר ללון בביתי, חבל שיש בביתי רק מיטה אחת"...

בצדק היה אם הרב בן שלום מקפיד עליו על המעשה הזה ואומר לו: 'אני לן אצלך בקביעות, בזכותי אינך ישן כל לילה לבד, מה פתאום אתה מציע לאדם אחר את המיטה שלי ומשאיר אותי בלי מקום ללון? אל תעשה טובות על חשבונאי!'

אך הרב בן שלום בגדלות נפשו לא הקפיד עליו ולא אמר לו מאומה, אלא השיב לבעל הבית בנחת: "זה בסדר. אני אמצא מקום אחר ללון הלילה" ושב לישיבה להעביר את הלילה בלימוד בבית המדרש, וכשהעייפות הכריעה אותו הניח את ראשו על הסטנדר וחטף תנומה.

בבוקר נדהם הבחור ישראל בן שלום לפגוש אנשים מבוהלים ומלאי דאגה לשלומו. וכאשר ניסה לתהות ולהבין 'מה קרה?' מדוע אתם כל כך דואגים לשלומי?', סיפרו לו שאתמול בלילה הייתה הפגזה של הלגיון הירדני על שכונת בית ישראל, ופצצה נפלה בדיוק בבית שבו הוא נוהג לישון, ולכן חשבו שבטח הוא כבר אינו בין החיים, והנה 'בא הרוג ברגליו!'

גדלות נפשו של הרב בן שלום הצילה אותו ממוות בטוח! אילו היה נגוע באנוכיות ורואה רק את צרכי עצמו, לא היה מוותר, אלא היה דורש מבעל הדירה לאפשר לו לישון במיטתו באותו לילה בנימוק הגיוני: הרי אני ישן אצלך בקביעות ולכן אני קודם לאחרים, אך הוא לא ראה רק את עצמו, אלא הבין לנפשו של בעל הבית שהתרגש מהביקור של חברו והציע לו ללון בביתו.

ובזכות שביטל את ה'אני', ונתן עיניו וליבו להסתכל על הצורך של הזולת – קיבל את חייו במתנה, וזכה לגדול בתורה, ללמוד וללמד עשרות שנים, ולהעמיד דורות ישרים מבורכים!!

תפילה

מזמור שיר חנוכת הבית לדוד

כשפותחים מזמור זה, מזדקרת מיד שאלה עצומה: הפתיחה והכותרת של הפרק היא 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד', דהיי" שזהו מזמור שנתחבר לחנוכת בית המקדש כמבואר במפרשים, אך בכל המשך הפרק לא מזכרת מילה על המקדש!! כיצד מזמור זה מתאים לכותרתו??

ונאמרו בזה כמה מהלכים, ונביא אחד מהם.

דוד המלך מספר על מה שהביאו לרצון לבנות המקדש, וזאת ע"י חוויית ההשגחה הפרטית מאת השי"ת תמיד בכל מאורעותיו, מתוך כך הוא משתוקק לבנות בית שיגלה אף יותר את קירבת השי"ת והשגחתו עליו.

וכינתן 'לתרגם' זאת לעבודת התפילה שלנו. כל אחד מ ישראל תפקידו לעשות את עצמו 'בית' להשראת שכינתו ית', ככתוב ושכנתי 'בתוכם', ויש לומר שדרגה זו באה לידי ביטוי במיוחד בשעת התפילה, שכן תפילות כנגד קרבנות, ובשמו"ע האדם רואה עצמו בבית קה"ק, וע"י שמקדים בפסוקי דזמרה ההתבוננות בהשגחת השי"ת עליו, הוא מעורר רצונו ביתר שאת לשמש בית לה'. [בעקבות הרש"ר הירש].

שונה הלכות

כהרבתם על גזולי התורה להתחוק בהלכות שבת, נתמקד בל"ב בשבועות הקרובים בהלכות אלו לזכות עמ"

מעשה ביהודי שגמר לימודי רפואה, בהם למד להיות רופא מנתח (באיברים שהנשמה תלויה בהם), ובשביל ההתמחות, אחרי גמר הלימודים והמבחנים, יש לעשות תורות בבתי חולים אצל רופאים מומחים, ולצורך כך יש להיות זמינים בכל עת וכמובן גם בשבת וחג.

ונשאלת השאלה, מאחר שהבית חולים שאליו הוא התקבל לעשות תורות הוא מרחק הליכה שעה ויותר, האם מותר לו לנסוע לביה"ח ברכב עם נהג גוי? והאם יהיה הדין שונה, כשלא מדובר בתורות שנקבעה מראש (והיה יכול אולי להיות בקרבת מקום לבי"ח), אלא במקרה בו הוא הוזעק למשמרת רגילה (לא חירום) באופן פתאומי?

ומה הדין לגבי החזרה לביתו, האם מותר למתמחה הנ"ל לחזור לביתו בשבת ע"י גוי, או שבדרך חזרה הוא חייב ללכת ברגל?

ואת הארנבת

הארנבת מנויה כאן בין בעלי החיים האסורים באכילה, מאחר שאינה מפריסה פרסה.

בגמרא במגילה (ט.) מסופר שחכמי ישראל תרגמו את התורה ליוונית לפי דרישתו של המלך תלמי, אך הם ערכו מספר שינויים בתרגום לעומת המקור. אחד השינויים היה, שבמקום "ארנבת", הם כתבו "צעירת הרגילים" (שרגילה הקדמיות קצרות לעומת האחוריות). ומדוע שינו החכמים ולא כתבו ארנבת? כי לאשתו של המלך תלמי הנ"ל קראו "ארנבת", וחששו פן יאמר תלמי "שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה". כלומר, תלמי היה עלול לסבור שהארנבת הוכנסה לפסוקים כדי ללעוג לאשתו.

נשאלת השאלה, מדוע היה עולה על דעת תלמי לומר דבר רחוק כזה, ששחקו בו היהודים והטילו שם אשתי בתורה? הרי כל בר דעת מבין שהתורה מלמדת כאן דיני אכילה, ובין הדינים הללו נכתב דינם של בעלי החיים שיש להם רק סימן אחד, ולכן נכתבה הארנבת, שהיא בעל חי שיש לו סימן אחד ויש ללמד את דינה, ומדוע יעלה על הדעת שהוכנסה הארנבת לפסוק כדי ללעוג לאשתו דווקא?

אחת התשובות שנאמרו על כך היא, שאדם שמתעוררת אצלו תחושת עלבון ופגיעה, תחושה זו תתעורר גם אם בשכלו הוא מבין שיתכן שכלל לא התכוונו לפגוע בו.